

Anonymizovaná verze

Překlad

C-97/22 – 1

Věc C-97/22

Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce

Datum doručení:

10. února 2022

Předkládající soud:

Landgericht Essen (Německo)

Datum předkládacího rozhodnutí:

27. prosince 2021

Žalobkyně:

DC

Žalovaný:

HJ

Landgericht Essen (zemský soud v Essenu, Německo)

Usnesení

ve věci

DC proti HJ

I.

Soudnímu dvoru Evropské unie se na základě čl. 267 odst. 1 písm. a) a odst. 2 SFEU předkládá následující otázka k výkladu práva Unie:

Musí být čl. 14 odst. 5 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU ze dne 25. října 2011 o právech spotřebitelů, kterou se mění směrnice Rady

93/13/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 1999/44/ES a zrušuje směrnice Rady 85/577/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES vykládán v tom smyslu, že pokud objednatel odvolal svůj projev vůle směřující k uzavření smlouvy o stavební dílo, která byla uzavřena mimo obchodní prostory, až poté, co již zhotovitel poskytl (v plném rozsahu) svá plnění, vylučuje jakékoli nároky zhotovitele na náhradu hodnoty nebo vyrovnání i v případě, že podmínky nároku na náhradu hodnoty nejsou sice na základě pravidel upravujících právní důsledky odstoupení od smlouvy splněny, avšak objednateli se v důsledku stavebních prací zhotovitele zvětšil majetek, takže se obohatil?

II.

[omissis] [úvahy k přerušení řízení]

Odůvodnění:

A.

Skutkový stav a použitelné právní předpisy:

I.

Řízení v této věci se zakládá na těchto skutkových okolnostech:

Žalobkyně požaduje od žalovaného na základě postoupeného práva poskytnutí jistoty za stavební práce podle § 650f odst. 1 německého Bürgerliches Gesetzbuch (občanský zákoník, dále jen „BGB“), a podpůrně zaplacení (částečné) odměny za stavební práce vykonané postupitelem.

Žalovaný uzavřel s postupitelem dne 6. října 2020 ve svém domě, který měl být rekonstruován, ústní smlouvu o stavební dílo podle § 650a BGB týkající se výměny elektroinstalace. Postupitel žalovaného neinformoval v souladu s požadavky článku 246a § 1 odst. 2 věty první bodů 1 a 3 Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuche (uvozovací zákon k německému občanskému zákoníku, (EGBGB). Po dokončení prací vystavil postupitel žalovanému dne 21. prosince 2020 konečnou fakturu, kterou žalovaný neuhradil. Dne 15. března 2021 postoupil postupitel veškeré nároky vyplývající ze smlouvy o dílo žalobkyni. Dopisem advokáta ze dne 17. března 2021 oznámil žalovaný postupiteli, že odvolává svůj projev vůle směřující k uzavření smlouvy o stavební dílo.

II.

Ustanovení německého práva, která jsou relevantní pro řešení sporu a použitelná na předložený případ, znějí:

1.

2

Bürgerliches Gesetzbuch (občanský zákoník)

§ 312b Smlouvy uzavřené mimo obchodní prostory

(1) Smlouvy uzavřené mimo obchodní prostory jsou smlouvy,

- 1. které jsou uzavřeny za současné fyzické přítomnosti spotřebitele a obchodníka v místě, které není obchodními prostory obchodníka;*
- 2. pro které byla předložena nabídka spotřebitelem za okolností, které stanoví bod 1,;*
- 3. které jsou uzavřeny v obchodních prostorech obchodníka nebo s použitím prostředků komunikace na dálku, v jejichž případě byl však spotřebitel bezprostředně předtím osobně a individuálně osloven mimo obchodní prostory obchodníka, za současné fyzické přítomnosti spotřebitele a obchodníka, nebo*
- 4. [...].*

Za obchodníka jsou považovány osoby, které jednájí jeho jménem nebo v jeho zastoupení.

(2) Obchodními prostory ve smyslu odstavce 1 jsou nemovité maloobchodní prostory, ve kterých podnikatel provozuje svou činnost trvale, a movité maloobchodní prostory, ve kterých podnikatel provozuje svou činnost obvykle. Obchodní prostory, ve kterých osoba, která jedná jménem nebo v zastoupení obchodníka, trvale nebo obvykle provozuje svou činnost, jsou považovány za obchodní prostory obchodníka.

§ 312g Právo odstoupit od smlouvy

(1) V případě smluv uzavíraných mimo obchodní prostory a smluv uzavíraných na dálku je spotřebitel oprávněn od smlouvy odstoupit v souladu s § 355.

(2) Právo odstoupit od smlouvy, pokud se strany nedohodly jinak, neexistuje u následujících smluv,

- 1. [...]*
- 11. smluv, u nichž spotřebitel výslovně požádal obchodníka o návštěvu za účelem provedení naléhavé opravy nebo údržby; to neplatí pro další služby poskytnuté během návštěvy, které spotřebitel výslovně nepožadoval, nebo pro takové zboží dodané během návštěvy, které není nezbytně nutné jako náhradní díly při údržbě nebo opravě,*
- 12. [...]*

§ 355 Právo na odstoupení od spotřebitelských smluv

(1) Jestliže zákon přiznává spotřebiteli právo na odstoupení od smlouvy podle tohoto ustanovení, nejsou spotřebitel a obchodník vázáni svými projevy vůle směřujícími k uzavření smlouvy, pokud spotřebitel svůj projev vůle ve stanovené lhůtě odvolal. Odstoupení od smlouvy se provádí na základě prohlášení adresovaného obchodníkovi. Z prohlášení musí být jednoznačně patrné rozhodnutí spotřebitele od smlouvy odstoupit. Odstoupit od smlouvy lze bez uvedení důvodů. K dodržení stanovené lhůty postačuje včas odeslat prohlášení o odstoupení od smlouvy.

(2) Lhůta pro odstoupení od smlouvy činí 14 dní. Není-li stanoveno jinak, začíná běžet okamžikem uzavření smlouvy.

(3) V případě odstoupení od smlouvy musí být obdržená plnění neprodleně vrácena. Pokud zákon stanoví maximální lhůtu pro vrácení zboží, začíná tato lhůta běžet pro obchodníka okamžikem doručení a pro spotřebitele okamžikem podání prohlášení o odstoupení od smlouvy. Spotřebitel tuto lhůtu dodrží tím, že zboží odešle včas. V případě odstoupení od smlouvy nese riziko vrácení zboží obchodník.

§ 356 Právo odstoupit od smluv uzavřených mimo obchodní prostory a smluv uzavřených na dálku

(1) [...].

(2) Lhůta pro odstoupení od smlouvy začíná běžet

1. [...],

2. v případě smlouvy o dodávkách vody, plynu nebo elektřiny, dodávkách tepla nebo o dodání digitálního obsahu, který není na hmotném nosiči, která není sjednána v určitém objemu nebo určitém množství, uzavřením smlouvy.

(3) Lhůta pro odstoupení od smlouvy nezačne běžet dříve než obchodník informuje spotřebitele v souladu s požadavky čl. 246a § 1 odst. 2 první věty bodu 1 nebo čl. 246b § 2 odst. 1 EGBGB. Právo odstoupit od smlouvy zaniká nejpozději do dvanácti měsíců a 14 dnů od data uvedeného v odstavci 2 nebo v § 355 odst. 2 druhé větě. Věta druhá se nepoužije na smlouvy o finančních službách.

(4) Právo odstoupit od smlouvy zaniká v případě smlouvy o poskytování služeb i v případě, že obchodník poskytl službu v plném rozsahu a začal ji poskytovat až poté, co s tím spotřebitel výslovně souhlasil, a zároveň potvrdil, že v případě úplného splnění smlouvy obchodníkem pozbyde svého práva odstoupit od smlouvy. V případě smlouvy uzavřené mimo obchodní prostory musí být souhlas spotřebitele předán na trvalém nosiči. [...].

(5) [...]

§ 357 Právní důsledky odstoupení od smluv uzavřených mimo obchodní prostory a smluv uzavřených na dálku, s výjimkou smluv o finančních službách

(1) *Získaná plnění musí být vrácena nejpozději do 14 dnů.*

(2) *Obchodník je rovněž povinen vrátit případné platby uskutečněné spotřebitelem za dodání. To neplatí, pokud spotřebiteli vznikly dodatečné náklady, jelikož si zvolil jiný způsob dodání než nejvýhodnější standardní dodání nabízené obchodníkem.*

(3) *Obchodník musí pro vrácení peněz použít stejný platební prostředek, jaký použil spotřebitel při platbě. První věta se nepoužije, pokud bylo výslovně dohodnuto jinak a spotřebiteli v důsledku toho nevzniknou žádné náklady.*

(4) *V případě prodeje spotřebního zboží může obchodník odmítnout vrácení peněz, dokud neobdrží zboží zpět nebo dokud spotřebitel neprokáže, že zboží odeslal. To neplatí, pokud obchodník nabídl, že si zboží vyzvedne.*

(5) *Spotřebitel není povinen obdržené zboží odeslat, pokud mu obchodník nabídl, že si zboží vyzvedne.*

(6) *Spotřebitel nese přímé náklady spojené s odesláním zboží, pokud jej obchodník o této povinnosti informoval v souladu s čl. 246a § 1 odst. 2 první větou bodem 2 EGBGB. První věta 1 se nepoužije, pokud obchodník souhlasil s tím, že tyto náklady ponese. V případě smluv uzavřených mimo obchodní prostory, kdy zboží bylo doručeno spotřebiteli domů v době uzavření smlouvy, musí obchodník vyzvednout zboží na své náklady, pokud povaha zboží obvykle neumožňuje odeslat je zpět poštou.*

(7) *Spotřebitel je povinen uhradit náhradu za ztrátu hodnoty zboží, pokud:*

- 1. ztráta hodnoty je způsobena manipulací se zbožím, která nebyla nutná k přezkoumání povahy, vlastností a funkčnosti zboží, a*
- 2. obchodník informoval spotřebitele o jeho právu na odstoupení od smlouvy v souladu s čl. 246a § 1 odst. 2 první větou bodem 1 EGBGB.*

(8) *Jestliže spotřebitel odstoupí od smlouvy o poskytování služeb nebo dodávky vody, plynu nebo elektřiny v neurčeném množství nebo nevymezeném objemu nebo o poskytování tepla z dálkového vytápění, musí spotřebitel zaplatit náhradu hodnoty poskytnuté služby až do okamžiku odstoupení od smlouvy, jestliže spotřebitel výslovně od obchodníka požadoval, aby zahájil poskytování služeb před uplynutím lhůty pro odstoupení od smlouvy. Nárok vyplývající z první věty existuje pouze tehdy, pokud obchodník informoval spotřebitele v souladu s čl. 246a § 1 odst. 2 první větou body 1 až 3 EGBGB. Pokud jde o smlouvy uzavřené mimo obchodní prostory, nárok vyplývající z první věty existuje pouze tehdy, jestliže spotřebitel svůj požadavek ve smyslu první věty předal na trvalém nosiči. Při výpočtu náhrady hodnoty je třeba vycházet z celkové dohodnuté ceny. Pokud*

je dohodnutá celková cena nepřiměřeně vysoká, je třeba vypočítat náhradu hodnoty na základě tržní hodnoty poskytnuté služby.

(9) Jestliže spotřebitel odstoupí od smlouvy o dodání digitálního obsahu, který se nenachází na hmotném nosiči, není povinen zaplatit náhradu hodnoty.

§ 357d Právní důsledky odstoupení od spotřebitelských smluv o stavební dílo

Pokud je vrácení plnění poskytnutého do okamžiku odstoupení od smlouvy vyloučeno jeho povahou, je spotřebitel povinen obchodníkovi nahradit jeho hodnotu. Při výpočtu náhrady hodnoty je třeba vycházet z dohodnuté odměny. Pokud je dohodnutá odměna nepřiměřeně vysoká, vypočítá se náhrada hodnoty na základě tržní hodnoty poskytnutého plnění.

§ 361 Další nároky, odchylná ujednání a důkazní břemeno

(1) Kromě nároků podle ustanovení tohoto poddílu nevznikají vůči spotřebiteli v důsledku odstoupení od smlouvy žádné další nároky.

(2) Od ustanovení tohoto poddílu se nelze odchýlit v neprospěch spotřebitele, není-li stanoveno jinak. Není-li stanoveno jinak, použijí se pravidla tohoto pododdílu také v případech, kdy jsou obcházena jinými ujednáními.

(3) Pokud je počátek lhůty pro odstoupení od smlouvy sporný, nese důkazní břemeno obchodník.

2.

Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuche

Článek 246a § 1 Informační povinnosti

(1) Obchodník má na základě § 312d odst. 1 občanského zákoníku povinnost poskytnout spotřebiteli následující informace:

- 1. hlavní vlastnosti zboží nebo služeb v rozsahu odpovídajícím komunikačnímu prostředku a zboží či službám;*
- 2. svou totožnost, například obchodní název, jakož i adresu místa, kde je usazen, své telefonní číslo a popřípadě své faxové číslo a svou e-mailovou adresu, případně adresu a totožnost obchodníka, jehož zastupuje,*
- 3. kromě informací uvedených v bodě 2 také adresu místa podnikání obchodníka a případně adresu obchodníka, jehož jménem obchodník jedná, na kterou může spotřebitel zaslat stížnost, pokud se tato adresa liší od adresy uvedené v bodě 2,*
- 4. celkovou cenu zboží nebo služeb včetně daní, nebo pokud z povahy zboží nebo služeb vyplývá, že cenu nelze rozumně stanovit předem, způsob jejího*

výpočtu a případně i veškeré další náklady na dopravu, dodání nebo poštovné a všechny další náklady, nebo pokud tyto náklady nelze rozumně stanovit předem, skutečnost, že takové dodatečné náklady mohou být účtovány,

5. [...],
 6. [...],
 7. podmínky platby, dodání a plnění, lhůtu, do níž se obchodník zavazuje dodat zboží nebo poskytnout službu, a obchodníkovy podmínky vyřizování reklamací a stížností;
 8. existenci zákonné záruky za soulad zboží se smlouvou,
 9. případně [...]
- [...]

(2) Je-li spotřebitel oprávněn odstoupit od smlouvy podle § 312g odst. 1 BGB, je obchodník povinen informovat spotřebitele

1. o podmínkách, lhůtách a postupu pro uplatnění práva odstoupit od smlouvy podle § 355 odst. 1 BGB, jakož i o vzorovém formuláři pro odstoupení od smlouvy uvedeném v příloze 2,
2. případně o skutečnosti, že v případě odstoupení od smlouvy ponese spotřebitel náklady spojené s navrácením zboží a v případě smluv uzavřených na dálku i náklady za navrácení zboží, jestliže toto zboží ze své podstaty nemůže být navráceno obvyklou poštovní cestou;
3. o tom, že v případě smlouvy o poskytování služeb nebo smlouvy o dodávkách vody, plynu, elektřiny nebo dodávkách tepla, které nejsou sjednány v určitém objemu nebo určitém množství, musí spotřebitel obchodníkovi uhradit přiměřenou částku podle § 357 odst. 8 BGB za službu poskytnutou obchodníkem, pokud spotřebitel uplatní právo odstoupit od smlouvy poté, co výslovně požádal obchodníka o zahájení poskytování služby před uplynutím lhůty pro odstoupení od smlouvy.

Obchodník může tyto informační povinnosti splnit tím, že poskytne řádně a ve formě textu vyplněné vzorové poučení o možnosti odstoupení od smlouvy uvedené v příloze 1.

(3) Obchodník je rovněž povinen informovat spotřebitele,

1. pokud spotřebitel nemá právo odstoupit od smlouvy na základě § 312g odst. 2 bodů 1, 2, 5 a 7 až 13 BGB, že spotřebitel nemůže odvolat svůj projev vůle, nebo

2. *pokud právo spotřebitele na odstoupení od smlouvy podle § 312g odst. 2 bodů 3, 4 a 6, jakož i § 356 odst. 4 a 5 BGB může předčasně zaniknout, o okolnostech, kdy spotřebitel ztrácí původně existující právo na odstoupení od smlouvy.*

III.

Výše uvedená ustanovení provádějí následující ustanovení směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU ze dne 25. října 2011 o právech spotřebitelů, kterou se mění směrnice Rady 93/13/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 1999/44/ES a zrušuje směrnice Rady 85/577/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES :

Článek 13

Závazky obchodníka v případě odstoupení od smlouvy

(1) *Obchodník vrátí veškeré platby, které obdržel od spotřebitele, případně včetně nákladů na dodání, bez zbytečné prodlevy, a v každém případě nejpozději do čtrnácti dnů ode dne, kdy byl informován o rozhodnutí spotřebitele odstoupit od smlouvy v souladu s článkem 11.*

Obchodník použije k vrácení plateb uvedených v prvním pododstavci stejný platební prostředek jako spotřebitel při provedení počáteční transakce, s výjimkou případů, kdy spotřebitel výslovně souhlasil s jiným způsobem vrácení platby, a za předpokladu, že spotřebiteli tím nevzniknou žádné další poplatky.

(2) *Aniž je dotčen odstavec 1, obchodník není povinen uhradit dodatečné náklady související s dodáním, pokud spotřebitel výslovně zvolil jiný než nejlevnější způsob standardního dodání, které obchodník nabízí.*

(3) *Pokud obchodník nenabídl, že zboží osobně vyzvedne, může v případě kupních smluv s vrácením plateb počkat do té doby, než zboží obdrží nebo než spotřebitel prokáže, že zboží odeslal zpět, podle toho, co nastane dříve.*

Článek 14

Závazky spotřebitele v případě odstoupení od smlouvy

(1) *Spotřebitel zašle zboží zpět nebo je předá obchodníkovi či osobě obchodníkem pověřené k jeho převzetí bez zbytečné prodlevy, nejpozději však do čtrnácti dnů ode dne, kdy obchodníkovi sdělil v souladu s článkem 11 své rozhodnutí od smlouvy odstoupit, pokud mu obchodník nenabídl, že si zboží sám vyzvedne. Lhůta se považuje za dodržanou, pokud spotřebitel zašle zboží zpět před uplynutím 14 dnů..*

Spotřebitel nese pouze přímé náklady na vrácení zboží, ledaže obchodník souhlasil s jejich převzetím nebo neinformoval spotřebitele o tom, že je nese spotřebitel sám.

V případě smluv uzavřených mimo obchodní prostory, kdy zboží bylo doručeno spotřebiteli domů v době uzavření smlouvy, vyzvedne obchodník zboží na své náklady, pokud povaha zboží obvykle neumožňuje odeslat je zpět poštou.

(2) Spotřebitel odpovídá pouze za případné snížení hodnoty zboží v důsledku nakládání s tímto zbožím jiným způsobem, než je nutné k tomu, aby se obeznámil s povahou, vlastnostmi a funkcí zboží. Spotřebitel není v žádném případě odpovědný za případné snížení hodnoty zboží, pokud obchodník neposkytl informace o právu odstoupit od smlouvy podle čl. 6 odst. 1 písm. h).

(3) Pokud spotřebitel uplatní právo odstoupit od smlouvy po předložení žádosti podle čl. 7 odst. 3 nebo čl. 8 odst. 8, zaplatí obchodníkovi částku úměrnou rozsahu služeb poskytnutých do doby, kdy spotřebitel informoval obchodníka o uplatnění práva odstoupit od smlouvy, a to v porovnání s celkovým rozsahem smlouvy. Úměrná částka, kterou má spotřebitel zaplatit obchodníkovi, se vypočítá na základě celkové ceny dohodnuté ve smlouvě. Je-li celková cena nepřiměřeně vysoká, úměrná částka se vypočítá na základě tržní hodnoty dodaného zboží nebo poskytnuté služby.

(4) Spotřebitel nenese žádné náklady na:

- a) poskytování služeb nebo dodávky vody, plynu nebo elektřiny, které nejsou prodávány v omezeném objemu nebo ve stanoveném množství, či tepla z dálkového vytápění, provedené zcela nebo částečně během lhůty pro odstoupení od smlouvy, pokud
 - i) obchodník neposkytl informace podle čl. 6 odst. 1 písm. h) nebo j) nebo*
 - ii) spotřebitel výslovně nepožádal o to, aby služby začaly být poskytovány během lhůty pro odstoupení od smlouvy v souladu s čl. 7 odst. 3 a čl. 8 odst. 8, nebo**
- b) plné nebo částečné dodání digitálního obsahu, který není poskytnut na hmotném nosiči, pokud
 - i) spotřebitel nedal předchozí výslovný souhlas k zahájení jeho dodávek před uplynutím čtrnáctidenní lhůty uvedené v článku 9 nebo*
 - ii) spotřebitel nevzal na vědomí, že poskytnutím souhlasu ztrácí své právo odstoupit od smlouvy nebo**

iii) *obchodník neposkytl potvrzení podle čl. 7 odst. 2 nebo čl. 8 odst. 7.*

(5) *Není-li v čl. 13 odst. 2 a v tomto článku stanoveno jinak, nenese spotřebitel žádnou odpovědnost v důsledku využití svého práva odstoupit od smlouvy.*

B.

Účastníci řízení se v rámci podpůrného návrhu neshodují v otázce, zda po odvolání projevu vůle žalovaným má žalobkyně nárok na odměnu za provedené stavební práce, i když nejsou splněny podmínky pro vznik nároku na náhradu hodnoty ve smyslu § 357 odst. 8 BGB.

I.

Žalobkyně tvrdí, že z bodu 57 odůvodnění směrnice 2011/83/EU nutně vyplývá, že obchodník musí mít v případě odstoupení od smlouvy nárok na náhradu hodnoty. Je tomu tak proto, že vyloučení nároku na náhradu hodnoty jako sankce za to, že obchodník neposkytl požadované informace v případě bezprostředního a nepřehledného uzavření smlouvy, představuje nepřiměřenou sankci za porušení směrnice 2011/83/EU.

II.

Žalovaný se naopak domnívá, že podle judikatury Bundesgerichtshof (Spolkový soudní dvůr, dále jen „BGH“) nemá žalobkyně nárok na náhradu hodnoty, a to ani co do podstaty, ani co do výše.

C.

Úspěch či neúspěch žaloby závisí v probíhajícím řízení o podpůrném návrhu na zodpovězení otázky položené ve výroku rozhodnutí pod bodem I. za účelem výkladu čl. 14 odst. 5 směrnice 2011/83/EU.

I.

Uplatní se vnitřní procesní podmínka pro rozhodnutí o podpůrném návrhu, jelikož hlavní návrh směřující k poskytnutí jistoty za stavební práce v souladu s § 650f odst. 1 BGB nemá naději na úspěch, neboť žalovaný účinně odvolal svůj projev vůle směřující k uzavření smlouvy o stavební dílo. Odvolání projevu vůle vedlo ke vzniku závazku vrátit plnění podle § 355 BGB. Případné nároky z tohoto závazkového vztahu nemohou být zajištěny podle § 650f odst. 1 BGB.

II.

Nárok na náhradu hodnoty podle § 357 odst. 8 věty druhé BGB - bez ohledu na podmínky stanovené v první větě - nevzniká, jelikož postupitel neinformoval žalovaného podle článku 246a § 1 odst. 2 bodů 1 a 3 EGBGB o právu odstoupit od smlouvy a o povinnosti zaplatit náhradu hodnoty. Podle § 361 odst. 1 BGB

nevznikají vůči spotřebiteli v důsledku odstoupení od smlouvy žádné další nároky nad rámec nároků podle ustanovení tohoto pododdílu. Úspěch žaloby s podpůrným návrhem na zaplacení části odměny za práci závisí tedy ve své podstatě na tom, zda čl. 14 odst. 5 směrnice 2011/83 EU musí být vykládán v tom smyslu, že právním důsledkem odstoupení od smlouvy v případě, že objednatel odvolá svůj projev vůle směřující k uzavření smlouvy o stavební dílo, která byla uzavřena mimo obchodní prostory, až poté, co zhotovitel již (plně) poskytl svá plnění, je, že jakékoli nároky na náhradu hodnoty nebo vyrovnání ze strany zhotovitele jsou vyloučeny i v případě, že sice nejsou splněny podmínky pro nárok na náhradu hodnoty podle ustanovení o právních důsledcích odstoupení od smlouvy, avšak u objednavatele došlo v důsledku stavebních prací zhotovitele ke zvětšení majetku, tzn. že se obohatil.

Předběžná otázka uvedená pod bodem I. výroku usnesení je tedy pro rozhodnutí relevantní.

D.

Předložená právní otázka nebyla dosud v judikatuře ani v nauce jednoznačně zodpovězena.

I.

BGH je toho názoru, (rozsudek ze dne 30. srpna 2018 – VII ZR 243/17 (NJW 2018, 3380, 3381 bod 35), že zhotovitel nemá žádný nárok na náhradu hodnoty za případné služby poskytnuté do okamžiku odstoupení od smlouvy podle § 357 odst. 8 věty první BGB, pokud objednatel neinformoval o podmínkách, lhůtách a postupu pro uplatnění práva na odstoupení od smlouvy, ani mu nepředal vzorový formulář pro odstoupení od smlouvy (§ 357 odst. 8 věta druhá BGB, čl. 246a § 1 odst. 2 věta první bod 1 EGBGB).

II.

Také podle zcela převládajícího názoru v německé nauce představuje nárok na náhradu hodnoty podle § 357 odst. 8 ve spojení s § 361 odst. 1 BGB, který byl přijat k provedení čl. 14 odst. 5 směrnice 2011/83/EU, kogentní úpravu, která vylučuje další nároky v souvislosti s vrácením plnění ze smlouvy, např. z bezdůvodného obohacení podle § 812 BGB [odkaz na právní literaturu].

E.

Senát má proto vážné pochybnosti o tom, zda čl. 14 odst. 5 směrnice 2011/83/EU vylučuje v případě, že nejsou splněny zvláštní podmínky pro vznik nároku na náhradu hodnoty v důsledku odstoupení od smlouvy, jakékoli nároky na náhradu hodnoty nebo vyrovnání, pokud obchodník již (v plném rozsahu) poskytl plnění.

I.

Podle názoru senátu vzniká s ohledem na názory popsané v bodě D. významný rozpor mezi právními důsledky odvolání projevu vůle směřujícího k uzavření smlouvy o stavební dílo, k němuž došlo v projednávané věci, pokud je vyloučen nárok na náhradu hodnoty podle § 357 odst. 8 věty druhé BGB, a právními důsledky odvolání projevu vůle směřujícího k uzavření spotřebitelské smlouvy o stavební dílo podle § 650i BGB, neboť v tomto případě má spotřebitel podle § 357d první věty BGB, je-li vrácení plnění poskytnutého do okamžiku odstoupení od smlouvy z povahy věci vyloučeno, povinnost poskytnout obchodníkovi náhradu hodnoty, aniž je upraveno vyloučení tohoto nároku podle § 357 odst. 8 druhé věty BGB. Toto nerovné zacházení mezi právními důsledky odvolání projevu vůle směřujícího k uzavření smlouvy o stavební dílo uzavřené mimo obchodní prostory a odvolání projevu vůle směřujícího k uzavření spotřebitelské smlouvy o stavební dílo nelze podle názoru senátu věcně odůvodnit, a to každopádně tehdy, pokud - jako je tomu v tomto případě - objednateli se v důsledku stavebních prací zvětšil majetek, takže se obohatil. Připustit vyloučení (rovněž) nároků z bezdůvodného obohacení podle § 361 odst. 1 BGB by bylo naopak právě v rozporu s vyvažovací funkcí systému práva v oblasti bezdůvodného obohacení, který je svou restituční a vymáhací funkcí orientován na materiální hlediska spravedlnosti a ekvity [odkaz na právní literaturu].

II.

Podle názoru senátu není výklad § 361 odst. 1 BGB, kterým byl do vnitrostátního práva proveden čl. 14 odst. 5 směrnice 2011/83/EU, judikaturou a převažujícím názorem v nauce popsán pod bodem D. imperativní ve smyslu komplexního vyloučení nároků. Vyloučení nároku vůči spotřebiteli „v důsledku využití práva odstoupit od smlouvy“ formulované v čl. 14 odst. 5 směrnice 2011/83/EU nemusí nutně zahrnovat také nárok z bezdůvodného obohacení po odstoupení od smlouvy, neboť tento výklad by mohl být v rozporu se zásadou zákazu bezdůvodného obohacení, která je také zásadou unijního práva. Cílem této zásady je zajistit, aby spotřebitel vydal obchodníkovi výhody, které mu z materiálních hledisek spravedlnosti nenáleží, příp. pokud to není možné, aby si je definitivně neponechal bez náhrady [omissis] [odkaz na právní literaturu]. Současně by použití zásad v oblasti bezdůvodného obohacení také zajistilo, že by spotřebitel musel platit náhradu pouze za plnění, která pro něj také mají hodnotu, příp. odpovídají jeho zájmu, neboť by se i nadále uplatňovaly zásady vynuceného obohacení [odkaz na právní literaturu].

V tomto ohledu má odvolací senát za to, že v rámci výkladu čl. 14 odst. 5 směrnice 2011/83/EU lze zohlednit skutečnost, že zákaz bezdůvodného obohacení je zásadou společnou právním řádům členských států, kterou Soudní dvůr Evropské unie přinejmenším implicitně uznal jako jednu z obecných zásad unijního práva (viz rozsudek Soudního dvora ze dne 16. prosince 2008 – C-47/07 P (Masdar (UK) v. Komise) [omissis] [odkaz na právní literaturu]. Podle této zásady má osoba, která utrpěla ztrátu, o kterou se zvětší majetek jiné osoby, aniž pro toto obohacení existoval jakýkoli právní důvod, právo požadovat od osoby, která se takto obohatila, vydání obohacení do výše odpovídající této ztrátě

[viz rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 9. července 2020 – C-575/18 P (Česká republika v. Komise)] [odkaz na právní literaturu]; generální advokát u Soudního dvora (Hogan), stanovisko ze dne 15. července 2021 – C-33/20, C-155/20, C-187/20, bod 134 [odkaz na právní literaturu]. Členské státy musí tuto zásadu zákazu bezdůvodného obohacení respektovat při stanovení důsledků využití práva na odstoupení od smlouvy [(viz generální advokát u Soudního dvora (Hogan), bod 135)].

Ani body odůvodnění směrnice 2011/83/EU nejsou nutně v rozporu s chápáním čl. 14 odst. 5 směrnice 2011/83/EU v tom smyslu, že zachovává i tuto zásadu zákazu obohacení, tedy že nevylučuje případné kompenzační nároky obchodníka z práva v oblasti bezdůvodného obohacení. Bod 47 odůvodnění směrnice 2011/83/EU stanoví, že v případě, že spotřebitel používal zboží v míře vyšší, než je míra nutná k tomu, aby se obeznámil s povahou, vlastnostmi a funkcí zboží, neměl by pozbyt právo odstoupit od smlouvy, měl by však odpovídat za případné snížení hodnoty (do vnitrostátního práva provedeno prostřednictvím § 357 odst. 7 BGB). Na konci stanoví tento bod odůvodnění, že povinnosti spotřebitele v případě odstoupení od smlouvy by ho neměly odradit od využití jeho práva odstoupit od smlouvy. V tomto bodě odůvodnění by tam mohl být vyjádřen aspekt práva bezdůvodného obohacení, že majetková výhoda, která neoprávněně vznikla spotřebiteli, by mu neměla zůstat, ale měla by být nahrazena obchodníkovi, na jehož úkor byla výhoda získána. Jsou-li restituční a vymáhací funkce práva v oblasti bezdůvodného obohacení chápány jako obecné zásady materiální spravedlnosti a je-li dodržena unijněprávní zásada zákazu bezdůvodného obohacení, nemohou být ani povinnosti uložené spotřebiteli právem v oblasti bezdůvodného obohacení takové povahy, aby mu mohly bránit ve využití jeho práva odstoupit od smlouvy. Kromě toho bod 50 odůvodnění směrnice 2011/83/EU stanoví, že na jedné straně by spotřebitel měl mít možnost využít svého práva odstoupit od smlouvy i v případě, že o poskytnutí služeb požádal před uplynutím lhůty pro odstoupení od smlouvy, na straně druhé by v případě, že spotřebitel svého práva odstoupit od smlouvy skutečně využije, měl mít obchodník jistotu, že za poskytnutou službu dostane řádně zaplacen (do vnitrostátního práva provedeno prostřednictvím § 357 odst. 8 BGB). Také tento bod odůvodnění by mohl vyjadřovat záměr zohlednit unijněprávní zásadu zákazu bezdůvodného obohacení. Lze proto pochybovat o tom, že evropský normotvůrce zamýšlel pro případ nesprávného informování spotřebitele ze strany obchodníka o právu na odstoupení od smlouvy a případné povinnosti k náhradě hodnoty tak přísnou sankci v podobě vyloučení nároku vůči spotřebiteli „v důsledku využití jeho práva odstoupit od smlouvy“, že by jí měla ustoupit i unijněprávní zásada zákazu bezdůvodného obohacení.

III.

Pokud by měl být čl. 14 odst. 5 směrnice 2011/83/EU chápán tak, že ponechává tento prostor pro uplatnění unijněprávní zásady zákazu bezdůvodného obohacení, je senát toho názoru, že § 361 odst. 1 BGB by mohl být vzhledem k jeho formulaci „nároky vůči spotřebiteli v důsledku odstoupení od smlouvy“ vykládán

v souladu se směrnicí v tom smyslu, že nároky z bezdůvodného obohacení nejsou tímto ustanovením zcela vyloučeny. Podpůrný návrh žalobkyně by mohl být v tomto případě úspěšný na základě nároku na vyrovnání z titulu práva na vrácení bezdůvodného obohacení.

F.

Rozhodnutí o tom, jak má být ustanovení čl. 14 odst. 5 směrnice 2011/83/EU vykládáno v kontextu uvedeném výše v bodech A. až E., přísluší v konečném důsledku Soudnímu dvoru Evropské unie. Vzhledem k tomu, že předběžná otázka uvedená ve výroku usnesení pod bodem I. nebyla dosud judikaturou Soudního dvora Evropské unie zodpovězena, je v zájmu jednotného výkladu unijního práva předložit ji Soudnímu dvoru k rozhodnutí o předběžné otázce z moci úřední na základě čl. 267 odst. 1 písm. a) a odst. 2 SFEU.

V Essenu, 27. prosince 2021

[omissis]